

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ ๔ นี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและพรรณนาดังวิธีต่อไปนี้

๔.๑ ผลสัมฤทธิ์ด้วยวิธีการสอนแบบต่างๆ

ผลสัมฤทธิ์ด้วยวิธีการสอนมีวิธีการสอนอยู่ ๓ รูปแบบคือ การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบอภิปราย และการสอนแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลของการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาจริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประเมินปฏิกิริยาตอบสนองความพึงพอใจ ประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นของนักศึกษาที่ได้รับความรู้ ภาคเรียนที่ ๓ / ๒๕๕๔

ข้อมูลพื้นฐานแสดงสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่คำนวณค่าร้อยละ ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ ชั้นปี และสถานที่พักอาศัย

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	๗๖	๓๘.๖๘
หญิง	๑๒๐	๖๑.๓๒
รวม	๑๙๖	๑๐๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาจริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ปีการศึกษา ๒๕๕๔ เรียงลำดับจาก เพศชาย ร้อยละ ๓๘.๖๘ เพศหญิง ร้อยละ ๖๑.๓๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒ จำนวนร้อยละของนักศึกษาชั้นปี

ชั้นปี	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ปีที่ ๑	๓๑	๑๕.๘๒
ปีที่ ๒	๓๕	๑๗.๘๖
ปีที่ ๓	๓๐	๑๕.๓๐
ปีที่ ๔	๖๐	๓๐.๖๒
รวม	๑๕๖	๑๐๐

จากตารางที่ ๒ พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ ๑ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๘๒ ชั้นปีที่ ๒ คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘๖ ชั้นปีที่ ๓ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓๐ และชั้นปีที่ ๔ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๖๒ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓ จำนวนและร้อยละของสถานที่พักอาศัย

สถานที่พักอาศัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หอพักภายในมหาวิทยาลัย	๕๑	๒๖.๐๓
หอพักนอก	๑๒๐	๖๑.๒๒
บ้านตัวเอง	๒๕	๑๒.๗๕
รวม	๑๙๖	๑๐๐

จากตารางที่ ๓ พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามพักนอกมหาวิทยาลัยคิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๒ รองลงมาคือพักอยู่หอพักในมหาวิทยาลัย และอาศัยอยู่บ้านตนเอง คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๗๕ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับ

ความคิดเห็นของนักศึกษาที่ได้รับการปลูกฝังหลักเบญจศีล มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร นักศึกษามีความคิดเห็นต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน ดังรายละเอียดตามตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนรายวิชาจริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	เกณฑ์ การตัดสิน
๑) ผู้สอนมีความรู้ความสามารถถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับเบญจศีลได้เป็นอย่างดี	๔.๗๒	๐.๗๘	มาก
๒) ผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีลำดับความสัมพันธ์กับเบญจศีลที่สอดคล้องต่อเนื่อง	๔.๕๐	๐.๕๕	มาก
๓) ผู้สอนสามารถให้ข้อเสนอแนะแก่นักศึกษาได้เป็นอย่างดี	๔.๘๒	๐.๖๓	มาก
๔) ผู้สอนมีรูปแบบการสอนแบบบรรยายเกี่ยวกับเบญจศีลอย่างต่อเนื่อง	๔.๖๕	๐.๕๑	มาก
๕) ผู้สอนมีรูปแบบการสอนแบบบรรยายเกี่ยวกับเบญจศีล	๔.๕๓	๐.๔๕	มาก
๖) ผู้สอนมีรูปแบบการสอนโดยเน้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน	๔.๕๕	๐.๐๓	มาก
๗) มีการแบ่งกลุ่มนักศึกษาเพื่อทำกิจกรรมเกี่ยวกับเบญจศีลในห้องเรียน	๔.๘๕	๐.๕๐	มาก
๘) ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการบรรยาย และการอภิปราย	๔.๘๐	๐.๖๕	มาก
๙) มีการจัดโครงการบรรยายพิเศษเกี่ยวกับเบญจศีล	๔.๖๔	๐.๘๓	มาก

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	เกณฑ์ การตัดสิน
๑๐) มีการจัดกิจกรรมสัมมนานอกสถานที่ เช่น บริเวณศาสนสถาน	๔.๘๘	๐.๔๓	มาก
๑๑) มีการจัดโครงการฝึกปฏิบัติธรรมในศาสน สถาน ภายในจังหวัดสกลนคร	๕	๐.๐๐	มากที่สุด
๑๒) มีการจัดโครงการทำบำเพ็ญกุศลในศาสน สถานภายในจังหวัดสกลนคร	๕	๐.๐๐	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔ พบว่านักศึกษาที่ได้รับความรู้ มีความคิดเห็นต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนในระดับมาก และถ้าพิจารณาทางด้านพบว่า มีความคิดเห็นมากที่สุดในด้านโครงการฝึกปฏิบัติธรรมในศาสนสถาน ภายในจังหวัดสกลนคร และโครงการทำบำเพ็ญกุศลในศาสนสถานภายในจังหวัดสกลนคร (ค่าเฉลี่ย ๕) นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นในระดับมากอันดับแรกคือ รูปแบบการสอนโดยเน้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย ๔.๘๘ รองลงมาคือ รูปแบบการสอนแบบบรรยายเกี่ยวกับเบญจศีล ค่าเฉลี่ย ๔.๘๑ และ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน มีลำดับความสัมพันธ์กับเบญจศีลที่สอดคล้องต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ย ๔.๘๐ ตามลำดับ ด้านความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักเบญจศีล

ตารางที่ ๕ ความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักเบญจศีล

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความหมายของเบญจศีล ๑) เบญจศีล หรือ ศีล ๕ แปลว่า ปกติ หมายถึงความเป็นปกติเป็น หลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่น่าเคารพนับถือ แบ่งออกเป็น ๕ ข้อ คือ ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ ห้ามประพฤติดีกในกาม ห้ามพูด โกหก และห้ามดื่มของมึนเมา	๓๕	๓๘.๒๓
๒) เบญจศีล หมายถึง หลักปฏิบัติไม่ให้เกิดปัญหาทางสังคม		
๓) ศีล ๕ คือ สิ่งที่ทำแล้วไม่ดีและสิ่งที่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน	๒๕	๑๒.๓๖
ศีลจึงเป็นหลักธรรมที่จะทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีสติ		
๔) ศีล ๕ คือ หลักธรรมของชาวพุทธเพื่อนำไปสอนเด็กรุ่นหลัง	๒๐	๑๐.๒๐
๕) ศีล ๕ เป็นหลักธรรมที่บ่งบอกถึงการกระทำของมนุษย์ทุก		
คน การละเว้นจากการฆ่าสัตว์ และสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นเดือดร้อน		
เกิดความทุกข์	๒๓	๑๑.๓๓
๖) ศีล ๕ คือ ข้อปฏิบัติของชาวพุทธขั้นพื้นฐานอันเป็นระเบียบ	๑๖	๘.๑๖
แบบแผนเพื่อฝึกหัด กาย วาจา ให้เกิดความเป็นมนุษย์โดย		
สมบูรณ์	๒๓	๑๓.๓๘
๗) ศีล คือ ข้อฝึกหัดให้มนุษย์เกิดความเป็นปกติขึ้นภายในตัว		
เราเองเพราะความเป็นปกติของมนุษย์นั้นไม่ชอบการเบียดเบียน		
ซึ่งกันและกันไม่ชอบการถูกละเมิด	๑๐	๕.๑๐

จากตารางที่ ๕ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่าเบญจศีล
 สูงถึงร้อยละ ๓๘.๒๓ โดยมีความเข้าใจว่าเบญจศีล หรือ ศีล ๕ แปลว่า ปกติ หมายถึงความเป็น
 ปกติเป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่น่าเคารพนับถือ แบ่งออกเป็น ๕ ข้อ คือ ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลัก
 ทรัพย์ ห้ามประพฤติดีกในกาม ห้ามพูดโกหก และห้ามดื่มของมึนเมา ร้อยละ ๑๓.๓๘ เข้าใจ
 ความหมายของศีล ว่า ศีล ๕ คือ ข้อปฏิบัติของชาวพุทธขั้นพื้นฐานอันเป็นระเบียบแบบแผนเพื่อ
 ฝึกหัด กาย วาจา ให้เกิดความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ และร้อยละ ๑๒.๓๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๗ จากการได้รับการปลูกฝังหลักเบญจศีลแล้วนักเรียนมีความเชื่อ และมีการปฏิบัติตนอย่างไร

ข้อความ	ระดับความคิดเห็น/ระดับการปฏิบัติ					
	๕	๔	๓	๒	๑	S.D
๑) นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่า หากฆ่าสัตว์แล้วจะทำให้ตนเองอายุสั้น	๕๐	๕๐	๓๐	๑๐	๑๐	๓.๕๑
๒) นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่า เมื่อนักเรียนฆ่าสัตว์แล้วชาตินี้ชาตินักเรียนจะเกิดเป็นสัตว์ชนิดนั้นแล้วถูกฆ่าตายเหมือนที่ตนเคยทำไว้กับสัตว์ตัวนั้น	๑๓๐	๔๐	๑๕	๔	๑	๓.๕๓
๓) นักเรียนชอบตบชกหรือแมลงในเวลาที่มารบกวนนักเรียน	๑๖๐	๑๐	๑๐	๐	๐	๓.๕๑
๔) นักเรียนชอบห้ามปรามเพื่อนนักเรียนด้วยกันที่มีการทะเลาะกันในกลุ่มเพื่อน	๑๐๐	๕๐	๒๐	๑๐	๑๐	๓.๕๑
๕) นักเรียนคิดว่าการลอกการบ้านหรือรายงานเพื่อนเป็นสิ่งไม่ดี	๗๐	๓๐	๘๐	๕	๕	๓.๖๕
๖) นักเรียนเชื่อว่าการที่ตนไม่ยอมได้ของคนอื่นที่ไม่ใช่ของตนเองเป็นสิ่งที่ถูกต้อง	๑๘๐	๕	๕	๐	๐	๔.๐๖
๗) นักเรียนหยิบปากกาเพื่อนมาเป็นของตนเองบ่อยครั้งจนติดเป็นนิสัย	๓๐	๒๐	๗๐	๗๐	๐	๓.๕๔
๘) นักเรียนจัดกิจกรรมแล้วนำสุรา มากเป็นเครื่องดื่มในงานด้วย	๕๐	๒๐	๘๐	๓๐	๑๐	๓.๖๖
๙) หลังจากดื่มสุราแล้วนักเรียนเกิดมีอาการมึนโหม่เพื่อนจึงก่อให้เกิดเรื่องทะเลาะวิวาท	๑๐	๑๒	๘๐	๕๘	๓๐	๓.๕๑
๑๐. นักเรียนโกหกอาจารย์ผู้สอนว่าไม่ได้ดื่มเหล้าในสถานศึกษา	๕	๒๐	๗๐	๘๐	๑๐	๔.๐๕

จากตารางที่ ๗ ผลการสัมฤทธิ์จากการได้รับการปลูกฝังหลักเบญจศีลแล้วนักศึกษามีความเชื่อ และมีการปฏิบัติตนของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาเชื่อว่าการที่ตนไม่ยอมได้ของคนอื่นที่ไม่ใช่ของตนเองเป็นสิ่งที่ถูกต้อง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.06$) นักศึกษาโกหกอาจารย์ผู้สอนว่าไม่ได้ดื่มเหล้าในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.05$) นักศึกษามีความเชื่อว่า เมื่อนักศึกษาฆ่าสัตว์แล้วชาติหน้านักศึกษาจะเกิดเป็นสัตว์ชนิดนั้นแล้วถูกฆ่าตายเหมือนที่ตนเคยทำไว้กับสัตว์ตัวนั้นอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.93$) นักศึกษาชอบตบยุงหรือแมลง ในเวลาที่มารบกวนนักศึกษา ($\bar{X} = 3.96$) นักศึกษาคิดว่าการลอกการบ้านหรือรายงานเพื่อนเป็นสิ่งไม่ดี ($\bar{X} = 3.66$) และนักศึกษชอบห้ามปรามเพื่อนนักศึกษาด้วยกันที่มีการทะเลาะกันในกลุ่มเพื่อน ($\bar{X} = 3.56$) ตามลำดับ

๔.๒ ผลสัมฤทธิ์ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลข้อมูล จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแหล่งข้อมูล

ตารางที่ ๘ รูปแบบการปลูกฝังเบญจศีล ในการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน

รูปแบบการปลูกฝังศีล ๕	ระดับการปลูกฝัง			
	($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล	ลำดับ
๑. ผู้สอนเน้นให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล ๕	4.61	0.55	มากที่สุด	๑
๒. เป็นแบบอย่างในรักษาศีล ๕	4.61	0.55	มากที่สุด	๒
๓. อธิบายถึง การรักษาศีลทุกข้อเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจมากที่สุด	4.45	0.61	มาก	๕

รูปแบบการปลูกฝังศีล ๕	ระดับการปลูกฝัง			
	($\bar{X}$)	(S.D)	แปลผล	ลำดับ
๔. บรรยายยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับจริยธรรม	๔.๔๕	๐.๖๑	มาก	๓
๕. ให้นักศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษา	๔.๓๑	๐.๖๕	มาก	๑๐
๖. ให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าหาข่าวเหตุการณ์ปัจจุบันมาอภิปรายในชั้นเรียน	๓.๓๓	๐.๖๕	ปานกลาง	๑๑
๗. ยกประเด็นทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรม และให้นักศึกษาอภิปรายในชั้นเรียน	๔.๔๔	๐.๖๔	มาก	๖
๘. จัดกิจกรรมโต้วาที “การรักษาศีล กับการละเว้นหลักศีล ๕” มีความเปลี่ยนแปลงในชีวิตอย่างไร	๓.๑๑	๑.๒๓	ปานกลาง	๑๐
๙. การให้นักศึกษาเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นความสำคัญของการรักษาศีล	๔.๐๓	๐.๕๕	มาก	๓
๑๐. ให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่นการถือศีลปฏิบัติธรรม การนั่งสมาธิ นุ่งขาวห่มขาว	๔.๓๖	๐.๖๐	มาก	๘
๑๑. จัดโครงการบรรยายพิเศษโดยการเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาให้ความรู้แก่นักศึกษา	๔.๓๖	๐.๖๐	มาก	๕

จากตารางที่ ๘ ผลการวัดผลสัมฤทธิ์ จากตาราง ๕ รูปแบบการปลูกฝังเบญจศีล ในการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอน พบว่า บทบาทของอาจารย์ผู้สอนในการปลูกฝังหลักเบญจศีลให้กับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ด้านผู้สอนเน้นให้นักศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล ๕ และเป็นแบบอย่างในการรักษาศีล ๕ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๔.๖๑) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ข้อ ระดับมาก ๗ ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ๒ ข้อ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ จัดกิจกรรมโต้วาที “การรักษาศีล กับการละเว้นหลักศีล ๕” มีความเปลี่ยนแปลงในชีวิตอย่างไร ($\bar{X}$ = ๑.๒๓) และให้นักศึกษาค้นคว้าหาข่าวเหตุการณ์ปัจจุบันมาอภิปรายในชั้นเรียน ($\bar{X}$ = ๐.๖๕)

ในการปลูกฝังจิตสำนึกของนักศึกษา ให้รู้จักทำงานที่สุจริตไม่ผิดกฎหมาย ตลอดจนมีความประพฤติ ระเบียบวินัยมีสุจริตกายวาจาและอาชีวะ ซึ่งเป็นวิธีของอารยชนระดับพื้นฐาน เรียกตามบาลีว่า หลักของอริยมรรค แปลว่า ทางดำเนินสู่ความดับทุกข์ที่ทำให้เป็นอารยชน หรือวิถีดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ อริยมรรคนี้ แบ่งระดับการปลูกฝังเยาวชนในชุมชน ซึ่งเป็นองค์มรรคเป็น ๓ อย่าง คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และ สัมมาอาชีวะ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๕ การปลูกฝังจิตสำนึกของนักศึกษาในการทำงานที่สุจริต โดยใช้หลักศีล ๕

ลำดับที่	ปัญหาที่เยาวชนเผชิญ	วิธีการแก้ด้วยหลักพุทธธรรม
๑	ความรุนแรง การใช้กำลัง การทะเลาะวิวาทของเยาวชน	ความเมตตาและกรุณาต่อเพื่อนเยาวชนด้วยกัน บุคคลอื่นและสัตว์อื่น
๒	การลักขโมยทรัพย์สินหรือทรัพย์สินทางปัญญา	สัมมาอาชีวะ คือ รู้จักแสวงหาทรัพย์โดยสุจริต ถูกศีลธรรมและกฎหมาย
๓	การพูดปดหรือพูดโกหก	ฝึกให้พูดคำจริงและเป็นประโยชน์ ทำให้เยาวชนมีความตระหนักถึงโทษของการพูดปดหรือพูดโกหก ว่าเป็นเหตุให้เข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องที่ได้ยินได้ฟัง แต่หากพูดจริงย่อมเป็นประโยชน์แก่ตนและคนอื่น
๔	การพูดต่อเสียด	ฝึกให้พูดเพื่อเกิดสามัคคี ย่อมทำให้ชุมชนมีแต่คนมีการพูดที่ดีอยู่ที่ถ้อยอาศัยกัน ก็จะอยู่อย่างสันติสุข
๕	การพูดคำหยาบคาย	ฝึกให้พูดคำสุภาพ มีความไพเราะแล้วยอมทำให้เป็นคนน่ารัก มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่และคนอื่น
๖	การพูดเพื่อจ้อ ไร้สาระ เหลวไหล ไม่ใช่เรื่องจริง	ฝึกให้พูดมีเหตุผล ตามข้อเท็จจริง ก็จะเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือแก่คนอื่น

จากตารางที่ ๕ สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักธรรมข้อนี้ เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกของเยาวชนให้รู้จักหลักการประกอบอาชีพที่สุจริตในฐานะพลเมืองที่ดีในอนาคตของประเทศ ซึ่งจะทำให้ทุกคนที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมองเห็นประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว การสอนให้รู้จักการประกอบอาชีพหรือทำมาหาเลี้ยงชีพอย่างสุจริต ไม่ผิดศีลธรรมไม่ผิดกฎหมาย

การปลูกจิตสำนึกให้นักศึกษาเกิดความสามัคคีในระดับสาธารณะ การทำประโยชน์
เกื้อกูลแก่บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในฐานะต่างๆ โดยเฉพาะสถาบันชาติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับ
ประชาชนในประเทศนั้น จะต้องเป็นความสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสม ด้วยการปฏิบัติตาม
หลักธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกันที่เรียกว่า สาราณีย-ธรรม มี ๖ ประการได้แก่

๑) เมตตากายธรรม ได้แก่ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อ
เพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจกรรม ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือธุรกิจต่างๆ แสดงอาการกริยาสุภาพไม
เบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น เคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

๒) เมตตาวจีกรรม ได้แก่ พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั
งสอนหรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพอ่อนโยน ไม่กล่าวร้าย ไม่ใช้วาจา
หยาบคาย หรือวาจาที่ประกอบด้วยอารมณ์โทสะ แต่ให้คำพูดที่ประกอบด้วยเมตตา คือพูดด้วย
ความหวังดี เจตนาดี ไม่ล่วงละเมิดผู้อื่นด้วยวาจา

๓) เมตตามโนกรรม ได้แก่ คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ มีความหวังดี ปราศจากเจตนา มีไมตรี
จิตที่ดีงามต่อกันและกัน คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี ไม่แสดงอาการโกรธเคือง
อาฆาตพยาบาท แสดงออกด้วยจิตใจที่ยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน ไม่บังคับขู่เข็ญจิตใจผู้อื่น

๔) สาธารณโภคี ได้แก่ เมื่อได้วัตถุสิ่งของเครื่องใช้ หรือ อาหาร จะต้องรู้จักแบ่งปัน มี
น้ำใจกว้างขวาง เสียสละแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้
มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน ไม่ตระหนี่ใช้สอยเพียงผู้เดียว

๕) สีสสามัญญตา ประพฤติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายที่สังคมปฏิบัติกัน คือมีความ
ประพฤติสุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่
หมู่คณะ

๖) ทิฏฐิสามัญญตา ปรึบความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพฟังความคิดเห็นกัน มีความ
เห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมาย
สูงสุดอันเดียวกัน

ตารางที่ ๑๐ การปลูกจิตสำนึกให้นักศึกษาเกิดความสามัคคีในระดับสาธารณะ

ลำดับที่	ปัญหาที่เยาวชนเผชิญ	วิธีการแก้ด้วยหลักพุทธธรรม
๑	ทำร้ายคนอื่นทางกาย เช่น ชกต่อย หรือทำร้ายร่างกายคนอื่น	ตั้งจิตให้มีเมตตาในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ นักศึกษาด้วยกัน
๒	ทำร้ายคนอื่นทางวาจา เช่น พูดให้เสียหาย	ตั้งจิตให้มีเมตตาในขณะพูดคุยกับเพื่อนๆ นักศึกษาด้วยกัน
๓	ทำร้ายคนอื่นทางจิตใจ เช่น อิจฉาริษยา เมื่อคนอื่นได้ดีกว่าตนเอง	ตั้งจิตให้มีเมตตา เมื่อจิตมีความผิปกติ แต่ให้ปฏิบัติตรงข้าม เช่น ให้แสดงความยินดีแก่เพื่อนที่เรียนเก่งกว่าเราเป็นต้น
๔	ทำลายสาธารณสมบัติ เช่น ทบตู้ โทรศัพท์ ขโมยสายไฟฟ้าของหลวง	บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น หากพบเห็นสิ่งผิปกติรีบแจ้งทางเจ้าหน้าที่ และช่วยเหลือกันดูแลชุมชนไม่ให้ใครมาทำลายทรัพย์สินต่างๆ ของชุมชน
๕	พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแก่วัย	ปรับพฤติกรรมของเยาวชนให้เหมาะสมแก่วัยของตนเอง คือ มีระเบียบ กติกา ร่วมกับทุกคนในชุมชนและสังคม
๖	มีความคิดเห็นต่างกัน/เห็นแย้งกัน	ปรับทัศนะความคิดเห็นตามข้อมูลที่เป็นจริง และยอมรับความคิดของคนอื่นที่แตกต่างกัน

จากตารางที่ ๑๐ สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมข้อนี้ มีส่วนช่วยให้เยาวชนในชุมชนเข้าใจและสมัครสมานสามัคคีต่อกันมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ เยาวชน มีการทำ การพูดจาสื่อสาร และแนวคิดเป็นไปด้วยเมตตาจิตต่อกัน ไม่ขัดแย้งทางความคิดแบบมีฉันทิฐ แต่ได้แย้งด้วยหลักการ และเหตุผลทางปัญญา ในส่วนข้อนี้ถือว่าการช่วยให้นักศึกษาในชุมชน ไม่ให้สร้างปัญหาเพิ่ม ด้วยการแตกแยกด้านความคิดเห็น (แตกต่างแต่ไม่แตกแยก) นอกจากนั้น ในแง่ของความประพฤติ หรือศีล การมีกติการ่วมกัน มีกฎหมายที่ใช้บังคับเหมือนกัน ไม่เลือกปฏิบัติแล้ว ย่อมเกิดความเป็นธรรม ความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย เยาวชนก็จะพบกับความเจริญก้าวหน้า เป็นคนมีความเข้มแข็ง มีวินัยในตนเอง และการรู้จักเสียสละ รู้แพ้รู้ชนะ รู้ให้อภัยแก่เพื่อนๆ และคนอื่นๆ

๔.๓ ผลสัมฤทธิ์จากการใช้บุคคลต้นแบบผู้ประพฤติดี ๕ ในการปลูกฝังเบญจศีล

บุคคลต้นแบบที่ใช้ในการปลูกฝัง นำมาสอนนำนักศึกษาที่มีพระอาจารย์หรือบุคคลต้นแบบดังนี้

๑. หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน^๑ ณ วัดป่าบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี อาจารย์ผู้สอนได้นำบทเทศน์บางส่วนมาบรรยายเพื่อเป็นบุคคลตัวอย่างให้นักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้รู้ถึงความเป็นคนดี มีศีลธรรม คนมีสติปัญญา สามารถใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสังคมปัจจุบันนี้ได้ หลวงตามหาบัวเทศน์เรื่อง น้ำซับ น้ำซึม ด้วยสติปัญญา เทศอบรมพระตอนหนึ่งของหลวงตามหาบัวถึงความเพียรในการบำเพ็ญจิตภาวนาของท่านในระยะนั้นว่าเป็นไปเองโดยไม่ต้องได้บังคับ ทั้งนี้เป็นผลมาจาก ภาวนามยปัญญา อันเป็นสติปัญญาที่หนุนตัวเองโดยอัตโนมัติโดยไม่ต้องมีการบังคับบัญชาในเรื่องความพากเพียรเลย กลับต้องได้รู้เอาไว้ มิเช่นนั้นแล้วสติปัญญานี้จะทำงานจนเลยเถิด ด้วยเพราะเห็นโทษแห่ง วัฏจักรอย่างถึงใจนั่นเอง ใจ จึงมีกำลังมากที่จะถอนตัวออกจากทุกข์อย่างเต็มเหนี่ยว โดยไม่มีคำว่าเป็นว่าตายเลย ท่านกล่าวว่า “...นี่สติปัญญาขั้นนี้ก้าวแล้ว ทีนี้เบิกกว้างๆออกเรื่อยๆ เรื่องกิเลสตัณหา วัฏจักรวัฏวนหมุนภายในดวงใจนี้ เหมือนกับว่ามันหย่อนเข้ามาๆ ทางเบิกกว้างที่จะหลุดพ้นจากทุกข์เบิกกว้างออกๆ สติปัญญาหมุนตัวเป็นธรรมจักรนี้เรียกว่า ธรรมทำงาน ธรรมมีกำลัง ย่อมหมุนหัวใจของสัตว์เป็นวัฏจักรไปตามๆกันหมด ไม่ว่ากิริยาใดของกิเลสที่มันแสดงตัวออกมา มันทำงานเพื่อวัฏจักรของมันทั้งนั้นๆ ทั้งนี้เมื่อสติปัญญาอันเป็นฝ่ายธรรมมีกำลังแล้วหมุนกลับ ทีนี้หมุนกลับโดยอัตโนมัติ เหมือนกิเลสมันหมุนอยู่ในหัวใจ สัตว์โลกเป็นอัตโนมัติของตัวดวงนั้นแล พอถึงขั้นสติปัญญาขั้นนี้แล้ว เป็นหมุนกลับๆตลอดเวลา ไม่ว่าขึ้นว่าเดิน ว่านั่งนอนเว้นแต่หลับอย่างเดียวเท่านั้น นอกจากนั้น สติปัญญาขั้นนี้จะฆ่ากิเลสตลอดเวลาโดยอัตโนมัติ หมุนตัวๆ กิเลสขึ้นหยาบหมุนหนักเรียกว่าปัญญาขึ้นผาดโผนโจนทะยานเหมือนว่าฟ้าดินถล่ม ปัญญาขึ้นหยาบกิเลสขึ้นหยาบๆพัดกัน นอกจากนั้นนั่นแล้ว สติปัญญาก็ค่อยเบาไปๆ เพราะกิเลสเบาลงๆ สติปัญญาก็ค่อยเบาไปตามกัน หมุนตามๆกันเป็นน้ำซับน้ำซึมๆ กิเลสซึมซาบไปไหน สติปัญญาขั้นอัตโนมัติก้าวเข้าสู่มหาสติปัญญาแล้ว ซึมซาบไปตามๆกันเลย เหมือนไฟได้ เชื้อ เอา ละเอียดขนาดไหน สติปัญญานี้ก็ละเอียดตามกันไปๆโดยอัตโนมัติ...”

^๑ พระราชวิสุทธิมงคล, คติธรรมและชีวประวัติพระราชวิสุทธิมงคล, หยดนำบนใบบัว, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศิลป์สยามบรรณกิจและการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๒๑๕.

การปฏิบัติตามมรรคมืองค์ ๘ ทำให้พ้นจากทุกข์ได้จริง ท่านกล่าวแสดงให้เห็นเป็นที่
แน่ใจได้ว่า หากยังมีผู้พากเพียรดำเนินตามคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ด้วยข้อวัตรปฏิบัติอันได้แก่
ศีล สมาธิ ปัญญา หรือมรรคมืองค์ ๘ อย่างจริงจังให้สมบูรณ์เต็มภูมิแล้ว ย่อมประจักษ์ผลเป็น
ความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากทุกข์ จากการเวียนว่าย ตายเกิดได้ด้วยตัวของผู้นั้นเองอย่างแน่นอน ดังที่
ท่านเคยแสดงไว้ดังนี้

...ท่านผู้ใดบำเพ็ญวัตรปฏิบัติให้สมบูรณ์เต็มภูมิดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสั่งสอนไว้
แล้ว ธรรมชาตินี้ไม่ต้องมีใครมาบอกจะรู้เองเห็นเอง เพราะอำนาจแห่ง
มัชฌิมาปฏิปทา เป็นเครื่องบุกเบิกทำลาย สิ่งที่กรงรังพันพัวพันอยู่ในใจจะแตก
กระจายออกไปหมดเหลือแต่ธรรมล้วนๆ จิตล้วนๆ ที่เป็นจิตบริสุทธิ์จากนั้นจะเอา
อะไรมาเป็นภัยต่อจิตใจ แม้สังขารร่างกายจะมีความทุกข์ ความลำบากแค่ไหน ก็สัก
แต่ว่าสังขารร่างกายเป็นทุกข์เท่านั้น ไม่สามารถที่จะทับถมจิตใจให้บอบช้ำให้ขุ่นมัว
ได้เลย เพราะธรรมชาตินั้นไม่ใช่สมมุติ ขันธ์ทั้งหมดนี้เป็นสมมุติล้วนๆ ธรรมชาตินั้น
เป็นวิมุติ หลุดพ้นจากสิ่งก่อกำบังทั้งหลายซึ่งเป็นตัวสมมุติแล้ว แล้วจะเกิดความ
เดือดร้อนได้อย่างไร เป็นก็เป็น ตายก็ตาย เรื่องของขันธ์สลายลงไปตามสภาพมันที่
ประชุมกันเท่านั้น...

๒. พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต^๒ โอวาทปาฏิโมกข์ “สัพพะปาปัสสะ อะกะระณัง
กุสะลัสสุปะสัมปะทา สะจิตตะปะริโยทะปะนัง” ไม่ทำบาปทั้งปวง บำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม รักษา
จิตของตนให้ผ่องใส

ท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ท่านมีปฏิปทาในการรักษาพระธรรมวินัย และการ
ปฏิบัติธรรมอย่างเข้มงวด เอาจริงเอาจัง โดยเฉพาะความเคร่งครัดในพระวินัย หรือศีล ๒๒๗ จะ
ให้ขาดตกบกพร่องหรือด่างพร้อยแม้เพียงน้อยนิดมิได้ ท่านพระอาจารย์มั่น ท่านจะสอนย้ำอยู่เสมอ
ว่า “ถ้าศีลด่างพร้อยแม้เพียงข้อใดข้อหนึ่งการปฏิบัติธรรมจะไม่ขึ้น หรือถึงขึ้นถึงออกงามได้ยาก
เพราะศีลเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติธรรมอย่างสำคัญยิ่ง เช่นเดียวกับเนื้อดินเป็นพื้นที่สำคัญของการ
เพาะปลูก ถ้าดินดีน้ำพร้อมและอากาศอำนวยพืชพันธุ์ก็จะเจริญงอกงาม แต่ถ้าดินไม่ดี มี
ลักษณะแข็งจัด หรือเต็มไปด้วยกรดด่างเป็นต้น พืชก็ขึ้นไม่ได้หรือถึงขึ้นก็ไม่เจริญงอกงามอันนั้น”
เรื่อง **ศีลเดียว** จากหนังสือประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตเถระ

^๒ ธรรมพ จิริกิติ, **เทิดทูนท่านพระอาจารย์ใหญ่**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สยามบรรจุกิจภัณฑ์แล
การพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๗๒.

เขากล่าวว่า ได้ทราบว่าคุณรักษาศีลองค์เดียว มิได้รักษาถึง ๒๒๗ องค์เหมือนพระทั้งหลายที่รักษากันใช่ไหม?

ท่านตอบว่า ใช่ อาตมาอาตมารักษาศีลเพียงอันเดียว

เขากล่าวว่า ที่ท่านรักษาเพียงอันเดียวนั้นคืออะไร?

ท่านตอบว่า คือใจ

เขากล่าวว่า ส่วน ๒๒๗ นั้นท่านไม่ได้รักษาหรือ ?

ท่านตอบว่า อาตมารักษาศีลใจไม่ให้คิด พุทธทำในทางที่ผิด อันเป็นการล่วงเกินข้อห้ามที่พระองค์ ทรงบัญญัติไว้จะเป็น ๒๒๗ หรือมากกว่านั้นก็ตาม บรรดาที่เป็นข้อบัญญัติห้าม อาตมาเห็นว่า ตนมิได้ทำผิดต่อพระบัญญัติ ส่วนท่านผู้ใดจะว่าอาตมารักษาศีล ๒๒๗ หรือไม่นั้น สุดแต่ผู้นั้นจะคิดจะพูดเอาตามความคิดของตน เพราะอาตมาได้รักษาใจอันเป็นประธานของกาย วาจา ใจ อย่างเข้มงวดกวดขันตลอดมา นับแต่เริ่มอุปสมบท

เขากล่าวว่า การรักษาศีลต้องรักษาใจด้วยหรือ ?

ท่านตอบว่า ถ้าไม่รักษาใจจะรักษาอะไรถึงจะเป็นศีลธรรมที่ดั่งใจได้

เขากล่าวว่า ได้ยินในคำราว่าไว้ว่ารักษากาย วาจาให้เรียบร้อยเรียกว่าศีลจึงเข้าใจว่าการรักษาศีลไม่จำต้องรักษาใจก็ได้ จึงได้เรียนถามอย่างนั้น

ท่านตอบว่า ที่ว่ารักษากายวาจาให้เรียบร้อยเป็นศีลนั้นก็ถูก แต่ก่อนนายวาจาจะเรียบร้อยเป็นศีลได้นั้น ต้นเหตุเป็นมาจากอะไร ถ้าไม่เป็นมาจากใจผู้เป็นนายคอยบังคับกาย วาจา ใจ ให้เป็นไปในทางที่ถูก

เขากล่าวท่านว่า คำว่าศีลได้แก่สภาพเช่นไร และอะไรเป็นศีลอย่างแท้จริง?

ท่านตอบว่า ความคิดในแง่ต่างๆ อันเป็นไปด้วยความมีสติ รู้สิ่งที่ควรคิดหรือไม่ควรระวังการระบายออกทางทวารทั้งสาม คอยบังคับกาย วาจา ใจ ให้เป็นไปในขอบเขตของศีลที่เป็นสภาพปกติ ศีลที่เกิดจากการรักษาในลักษณะดังกล่าวมาเชื่อว่ามีสภาพปกติ ไม่ละนองทางกาย วาจา ใจ

๓. พระอาจารย์สมภพ โชติปัญโญ^๓ วัดไตรสิกขาทลามลตาราม ต.บ้านแพด อ.คำตากล้า จ.สกลนคร “พระอาจารย์สมภพ โชติปัญโญ” ประชานสงฆ์แห่งวัดไตรสิกขาทลามลตาราม และวัดนิพเพชพลาราม ต.บ้านแพด อ.คำตากล้า จ.สกลนคร เป็นพระนักปราชญ์ พระนักปฏิบัติ พระนักเทศน์ พระผู้เป็นพหูสูตร และพระผู้เสียสละเพียรอุทิศตนทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาแห่งภาคอีสานรูปหนึ่ง ที่ควรค่าแก่การยกย่องอย่างยิ่ง ท่านได้รับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และหลักคำสอนในพระพุทธศาสนามาตั้งแต่รุ่นทวด เพราะต้นกำเนิดบรรพบุรุษของท่านยึดมั่นในการทำบุญ ปฏิบัติธรรม รักษาศีล เป็นประจำ จึงนับได้ว่าเป็นครอบครัวที่เป็นสัมมาทิฐิ ที่ใส่ใจในการปฏิบัติในครองแห่งสัมมาปฏิบัติ มีความใกล้ชิดและซาบซึ้งในหลักคำสอน

๔. พระอาจารย์สุริยา มหาปัญญา อุบายสอนธรรม^๔ อุบายในการสอนธรรมะของหลวงตา(พระอาจารย์สุริยา มหาปัญญา) มีหลากหลาย นับเป็นความสามารถเฉพาะตัวที่เลียนแบบได้ยาก นอกจากท่านจะมีความรู้ในเรื่องปริยัติแล้วยังมีในส่วนของปฏิบัติ เทคนิคการสอนที่ไม่ซ้ำแบบใคร ท่านให้โอกาสและให้เวลากับนักปฏิบัติทุกคน แม้มีผู้ปฏิบัติมาเพียงคนเดียวท่านก็สอน ท่านมีความสามารถในการถ่ายทอดธรรมะที่เข้าใจยากให้ดูง่ายและชวนติดตาม อุปกรณ์สื่อการสอนหาได้ง่ายๆ ตามที่มีอยู่ขณะนั้น เช่น ขวดน้ำ แก้วน้ำ กิ่งไม้ ไม้ขีดไฟ แม้แต่แกนมะม่วงก็เป็นอุปกรณ์ในการสอนได้ มีอยู่ครั้งหนึ่งท่านโยนแกนมะม่วงอ่อนมาข้างหน้าที่ผู้เขียนนั่งสร้างจังหวะอยู่ แล้วท่านก็ถามว่า“ปลูกขึ้นไหม” ผู้เขียนบอก“ไม่ขึ้น” แล้วท่านก็เดินผ่านไป ท่านจะพูดสั้นๆ ไม่มีคำตอบ ทั้งเป็นปริศนาให้ผู้ปฏิบัติหาคำพูดของท่านจะจีจใจคน ซึ่งปรกติไม่เคยคิดกลับต้องนำมาคิดว่าที่ท่านพูดหมายถึงอะไร วันหนึ่งผู้เขียนเอาหนังสือธรรมะไปอ่านท่านบอก “งูพิษ” ซึ่งก็ไม่เข้าใจเหมือนกันในตอนนั้น พอตอนหลังถึงมาบางอ้อว่าเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติจริงๆ เพราะเราจะยึดในสิ่งที่อ่านแล้วคิดว่าตัวเองเข้าใจ แต่แท้ที่จริงยังไม่ใช่ เมื่อเจอเหตุการณ์ที่มากระทบกับเราแรงๆ สิ่งที่เราอ่านมาก็ไม่สามารถช่วยเราได้ ต้องเจริญสติเท่านั้นเพื่อเป็นเกราะป้องกันสิ่งที่จะจรเข้ามากระทบใจเรา ขณะที่เรากำลังปฏิบัติอยู่ ในบางครั้งหลวงตาจะพูดสั้นๆ เหมือนพูดลอยๆ พอท่านเดินค้อยหลังไปแล้วค้อยนี้ก็ออกก็มี ส่วนใหญ่ท่านจะพูดภาษาอีสาน เช่น ท่านจะพูดว่า“เข้าคอกได้แล้วบ่” (เอาจิตเข้ามาอยู่กับปัจจุบันได้หรือยัง) หรือ“เฮ็ดให้ฝนตก ยอดไม้มันถึงชิบ่ง”(ทำให้ได้ อารมณ์กรรมฐานปัญญาจึงจะเกิด)บางทีตามไม่ทันนึกว่าท่านพูดถึงฝนถึงต้นไม้ทั่วๆ ไป พอหลวงตาเดินไปแล้วค้อยนี้ก็ออกกว่าท่านสอนก็มี หรือก่อนลงไปปฏิบัติ ท่านเคยพูดว่า “ทุบหม้อข้าวหม้อ

^๓ พระอาจารย์สมภพ โชติปัญโญ, ชีวิตที่มีคุณค่า, (นนทบุรี : นิติธรรมการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๓.

^๔ ส. มหาปัญญา ภิภู, สายตรงหลวงตา ๑๐๘ ปัญหาใจไร้ธรรม, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ไชโย ไชโย ครีเอทีฟ กรุ๊ป จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๒๐.

แกงเลนะวันนี้" (เพียรให้ถึงที่สุดนะ) เป็นต้น หลวงตาจะมีนิทานเยอะที่เล่าไปพร้อมกับเปรียบเทียบให้เข้ากับพุทธศาสนาซึ่งบางทีก็นึกไม่ถึงเหมือนกันหรือคำพญาอีสานโบราณที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาท่านจะเล่าแล้วแปลให้ฟัง หรือเป็นปริศนาธรรม ท่านจะเล่าเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง นอกจากนี้หลวงตายังเป็นพระเจ้าบทเจ้ากลอน (พญาอีสาน) ก็เคยได้ยื่นได้ฟังบ่อยแต่จำไม่ค่อยได้ มีอยู่ครั้งหนึ่งไปเดินรดคงค์ที่ถ้ำแก่นจันทร์แดง พอเห็นต้นจิก ต้นฮัง ท่านว่าเป็นกลอนเลยต้องกระซิบบอกนายช่างที่ที่ไปด้วยให้ช่วยกันจำหน่อย ท่านว่าไว้อย่างนี้ "เห็นดอกจิกคิดสอดความหลัง เห็นดอกฮังคิดสอดความเก่า เห็นดอกคัดเค้าปานซิเฒ่าเป็น" หรือบางทีเวลาไปเข้าค่ายเก็บอารมณ์ หลวงตาจะเป็นพระที่มีอารมณ์สุนทรีย์มาก ท่านจะแต่งกลอนและอ่านให้พวกเราฟัง เห็นว่าเพราะดีก็เลยขอท่านไว้ พวกเอ๊ยพวกมด อยากลิ้มรสเหยื่อหวานเที่ยวพล่านหา พอได้กลิ่นน้ำตาลหวานโอชา พวกมันมารุมกินจนสิ้นใจ พวกมดมันหาเหยื่อเพื่อเลี้ยงท้อง ไม่ละละสิ่งของปองอยากใหญ่ แต่คนเรามาเหยื่อเพื่ออะไร ลองถามใจตัวเองให้รู้จริง

ผีเอ๊ยผีเสื้อ พวกมันบินหาเหยื่อเมื่อแดดอ่อนปีกมีสีลวดลายคล้ายอาหารที่เขยบินร่อน กรีดกรายตามสายลมผีเสื้อมันงดงามตามธรรมชาติไม่แต่งวาดคิ้วหน้าทาดัดผมเพราะคนเรามากายหมายนิยมนิจิตหลงจมมกายน่าอายเอ๊ย ห่อเอ๊ยห่อหมก หมกกรสหมกชาติ กลาดเกลื่อนกล่นรังรังรัด ลิ่นลิ้มลองผองผู้คนให้สับสนจริงเท็จอยากฝากคิดถึงการปรุงแต่งมวลสารเรียกขานรูปดั่งสถูปพระธรรมล้ำค่ายิ่งสดีเฝ้าปัญญาส่องมองให้จริงทะลุสิ่ง " อนันดา " พาหุลุดพันจะมัวเฝ้าเอาอะไรกับกายนี้ตรองให้ดีแล้วจะเห็นเป็นสังขารคือไม่เที่ยงเป็นทุกข์อันตรธานเป็นเพียงสารสื่อนำ "ธรรมดา" "วิญญะวนเวียนใจเฝ้ากกลักระสายกระสับพะวัคพะวงถวิลถึงทุกข์เบ่งบานคลอเคล้าเฝ้าคณิงมีรูซึ่งมายาจิตผิดทางพุทธพินิจใจไร้ความยึดถือโรคร้ายปรากฏเกิดเด่นอกในสงบเงิบดั่งภูผาอายุวาระระสมมุติว่ายังหนุ่ม สุขะ พละ ก็เท็จหลงซ้ำแท้จริงธรรมชาติปรากฏ เกิดดับลบลาลเลื่อนแม่ผู้รู้ หลวงตาเคยสอนว่า "คนเราไม่ชอบเตรียมอาวุธไว้ต่อสู้กับศัตรู แต่จะคิดเตรียมเมื่อศัตรูเข้ามาจู่โจมแล้วทำให้เตรียมไม่ทัน เรายังประมาทกันอยู่มาก ไม่คิดที่จะเตรียมเสบียงไว้ใช้เมื่อจำเป็น ยังหลงกับสิ่งที่มีอยู่ว่าเป็นสิ่งจริงยั่งยืน จะไม่มีวันที่จะพลัดพรากจากสิ่งที่เรารัก หลงว่าตนมีความสุขทั้งๆ ที่เป็นสุขที่ไม่แท้จริง ยังคงแสวงหาลาภ ยศ สรรเสริญไม่มีที่สิ้นสุดไขว่หมกกับการที่เกิดมาเป็นคน" พอใจเพียงแค่นี้หรือมันไม่ใช่สิ่งมายาหลอกเราหรือ เราจะแสวงหาแต่สิ่งภายนอกภายนอกอยู่นานแค่ไหน ยังไม่พออีกหรือ เกิดมาก็ปีแล้ว เมื่อไหร่จะถึงเวลามาศึกษาตัวเอง รู้จักตัวเองเสียที แล้วจะรู้ว่าธรรมะมีอยู่ในคนเราทุกคน เพียงแต่เรายังไม่รู้เคล็ดลับของการนำธรรมะมาใช้ให้เป็นประโยชน์" "ของจริงชอบทำเล่น ของเล่นชอบทำจริง เรายังประมาทกันอยู่มาก"ลองมาปฏิบัติจริงๆ จังๆ 7 วันรับรองเห็นผลแน่นอน ท่านจะพบว่าสิ่งมหัศจรรย์อยู่ในตัวเราเอง แล้วเมื่อนั้นท่านจะรู้ว่าการเจริญสติเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในชีวิตเลยทีเดียว

เอกลักษณ์การสอน ลักษณะการสอนธรรมชาติของหลวงตากีเป็นลักษณะเฉพาะที่ไม่เหมือนใครและไม่มีใครเหมือน จะดูเป็นธรรมชาติ ธรรมดา ฟังง่ายบางครั้งเหมือนไม่ได้สอน แต่พอเอะใจคิด อ้าว!! ท่านสอนนี่นา ฟังธรรมด้วยกันในเวลาเดียวกันแต่เข้าใจไม่เหมือนกัน ท่านจะฝึกให้เราเป็นคนช่างสังเกต ท่านจะไม่บอกว่าให้ทำอะไร สำหรับผู้มาใหม่ท่านจะสอนหลักการปฏิบัติให้ เรื่องความเป็นอยู่ให้รู้จักสังเกตเองโดยดูจากผู้เก่า ถ้ามีอะไรแปลกๆ ครั้งแรกท่านจะไม่เตือนแต่ถ้ายังเจอครั้งที่๒-๓ละก็ ถ้าเป็นคนที่ไม่โดนเองไม่รู้จะเอาหน้าไปไว้ที่ไหน เช่น มีอยู่คนหนึ่งคนอื่นเขาเข้าวัดกินอาหารใส่กอละมั่งกลมสีขาว คนนี้ดักใส่ถาดสีเหลืองที่โยมเขาจัดวางอาหารที่โต๊ะ หลวงตากีเห็นหลายรอบแล้วเลยต้องบอกให้รู้ "เบ๊งผู้อื่นแต่แม่ เขาดักใส่ถาดสีเหลืองกว่าหนู" (ดูเขาดูเราบ้าง ไม่ใช่อยากทำอะไรตามใจตัวเองก็ทำ) หรือเรื่องการถอดรองเท้า ที่วัดก็จะมีป้ายบอกให้ถอดรองเท้านอกศาลา มีบางคนไม่สังเกตก็จะใส่เข้ามาด้านใน พอหลายๆ ครั้งเข้าท่านจะบอกแรงๆ เพื่อเตือนสติเหมือนกัน หลวงตากีไม่ได้สอนเฉพาะเรื่องธรรมะอย่างเดียว ท่านสอนได้ทุกเรื่องแม้แต่เรื่องการแต่งกายของผู้หญิงท่านจะสอนว่า "ดินผมให้เกลี้ยง ดินจีนให้เพี้ยง" (ผมให้หัวเป็นระเบียบ ชายผ้าถุงก็ให้เรียบเสมอกัน) มีอยู่ครั้งหนึ่งท่านได้ยินโยมคนหนึ่งเดินเสียงดังสวบๆ (เป็นเสียงของผ้าถุง) ท่านเดินมาหาและทักว่า "นึกว่าเป็นเสียงใครตีกลองเพลที่ไหน ที่แท้เป็นเสียงเดินนี่เอง" ท่านก็จะบอกวิธีนุ่งให้ใหม่คือสูงกว่าตาคุ่มขึ้นมาหน่อย หรือแม้แต่เรื่องของการใส่ผ้าสะไบ ท่านก็สอนว่าเพื่อปกปิดอวัยวะไม่ให้เกิดความอาย สำหรับคนที่นุ่งกระโปรงอาจจะแหวกนั้นนี่ตามสมัยนิยมท่านก็สอนให้รู้จักหาผ้ามาปิดไว้หน่อย เป็นต้น ส่วนใหญ่โยมที่มาที่วัดมักจะถามหลวงตากีเกี่ยวกับการแต่งกาย หลวงตากีก็จะบอกให้ใส่เสื้อขาวผ้าถุงสีอะไรก็ได้ที่สุภาพ ถ้าระบุมากก็จะเกิดแพ้นั้นการแต่งกายเกิดขึ้นในวัด เรื่องเครื่องสำอางของผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นครีม เป็นแป้ง ท่านจะบอกเลยว่าไม่ทาได้ไหม เหม็น ใครใช้เครื่องสำอางถ้ามีกลิ่นหลวงตากีจะไม่เข้าไปคุยด้วยเลย มาที่วัดท่านไม่อย่าให้ทำอย่างอื่น ต้องการให้ปฏิบัติอย่างเดียว เมื่ออยู่ที่วัดเวลาจะค่อนข้างเร็วมาก ใครชักเข้าไปทีหลังก็จะอายเพื่อน ท่านจะสอนให้ทุกคนเตรียมพร้อมเสมอ บางคนรอฟังเสียงสัญญาณจากกระฆัง บางวันอาจตีช้าหรือเร็วกว่าปกติก็มี หรืออาจไม่ตีเลยถ้าทุกคนมาพร้อมเพรียงกิจกรรมในแต่ละวันเปลี่ยนแปลงได้ตลอด แม้แต่เรื่องสวดมนต์บางวันอาจสวดมาก บางวันสวดน้อย หรือเปลี่ยนบทสวดไปเรื่อย ๆ ตามเหตุตามปัจจัย ในบางครั้งท่านจะเทศน์เตือน แต่ผู้ฟังไม่รับ ท่านก็จะสอนจะๆ ในขณะนั้นเลย มีบางคนที่ชอบบันทึกมาก ท่านปรามแล้วไม่ให้ทำก็ยังเลิกไม่ได้สักที ท่านก็จะดไปเลย มีวันหนึ่งท่านสั่งเก็บอารมณ์ ท่านเดินไปสอบอารมณ์ พอท่านคล้อยหลังไปหน่อย คว่ำสมุคบันทึกจดคำที่ท่านสอนทันที หารู้ไม่ว่าท่านเดินย้อนกลับมา "ทำอะไร" "จดบันทึกที่หลวงตากีสอนเมื่อตะกี" "ไม่ต้องเลย เลิกเดี๋ยวนี้" คนนั้นก็เลยได้เลิกทำตั้งแต่บัดนั้น

หลวงตาเคยสอนว่า "การฟังให้ฟังเฉยๆ ฟังแล้วให้ผ่านไปไม่ต้องจดจำ ถึงเวลาที่เป็นเองของใครของมัน" หรือบางคนหลวงตาสอนแล้วไม่มีการพัฒนา มาอยู่นานแล้วแต่ไม่ก้าวหน้าสักที ท่านก็จะบอกให้ไปหาครูบาอาจารย์ท่านอื่นท่านหมดปัญญาสอนแล้ว มีอยู่คนหนึ่งพอท่านว่าอย่างนั้นก็ขอยุ่ต่อ และบอกว่าถ้าไม่รู้ธรรมเห็นธรรมจะไม่ยอมออกจากวัดโดยเด็ดขาด ในที่สุดก็สามารถเข้าใจได้เหมือนกัน สำหรับเด็กๆ หลวงตาก็จะให้ความเอ็นดู เมตตา เช่น เด็กหญิงน้ำริน อายุประมาณ ๔-๕ ขวบจะไปวัดกับคุณย่าเป็นประจำ แต่งตัวน่ารักเป็นโยมรุ่นเด็ก เวลาไปวัดก็จะสวมเสื้อสีขาวแขนขาว กระโปรงสีดำ หลวงตาจะสอนให้เด็กหญิงน้ำรินกราบและฝึกประเคนอาหาร เก็บเสื้อ เวลาสวด หรือถวายทานก็จะได้ยินเสียงเด็กหญิงน้ำรินดังกว่าใคร บางวันที่เด็กหญิงน้ำรินหน้ามู้อารมณ์ไม่ดี หลวงตาเห็นก็จะรู้ว่าน่าจะมีอะไรไม่สบายอารมณ์ หลวงตาก็จะเรียกให้เข้าไปหาและเอาของเล่นให้ เพียงแค่นี้เด็กหญิงน้ำรินก็ยิ้มได้ตามประสาเด็ก บางคนทีกล้าวักแกล หลวงตาก็มีวิธีการสอนจนเด็กหายกลัว ท่านจะพาเด็กไปคุุโกสั่ว แล้วจะจับตุ๊กแกลให้ดู นี่ใจมันไม่เห็นทำอะไรหลวงตา แล้วท่านจะให้เด็กคนนั้นลองจับดู เด็กบอกว่า "เหมือนตุ๊กตายางเลยนะหลวงตา" ท่านจะมีวิธีการจัดการและพูดจนในที่สุดเด็กคนนั้นก็เลิกกลัว หรือมีเด็กผู้ชายคนหนึ่งทีกล้าวผี เรียนอยู่ระดับ ม.ต้น คุณแม่เคยมาปฏิบัติแล้วก็อยากให้ลูกชายมาบ้าง ในเย็นวันหนึ่งในขณะที่หลวงตาเทศน์อยู่ ท่านเรียกเด็กชายคนนั้นเข้าไปหา และยื่นที่เก็บกระดูกให้ และบอกว่าหลวงตาจะให้เอาของดีไปนอนด้วย เด็กก็รับไว้โดยที่ไม่รู้ว่าคืออะไร แต่ความแตกเสียก่อนเพราะผู้ใหญ่ที่อยู่ข้างๆ เปิดคู่มือก่อนก็เลยโดนหลวงตาเีดเอา เด็กพาซื้อยังถามหลวงตาอีกว่าหลวงตาจะให้เอาไปไหม ในที่สุดท่านก็ไม่ได้ให้ไป สำหรับคนกลัวความมืด ท่านก็มีวิธีการสอนให้สู้กับมันจริงๆ แต่ไม่ได้เป็นการบังคับ เช่น ปรกติที่วัดจะปิดไฟเวลา ๓ ทุ่มในคืนเดือนมืดก็จะมองเห็นท้องฟ้าที่มีดมิดและมีดวงดาวเต็มท้องฟ้า มีโยมเก็บอารมณ์นอนกุฏิอยู่คนเดียว ท่านก็มีวิธีการพูด "ไปนอนเป็นเพื่อนเขาหน่อยนะ" เป็นต้น หรือบางคนก็ใช้ผ้ากั้นตรงที่นอนหมดเลย ท่านก็ให้เอาออกให้ต่อสู้กับความมืดจริงๆ สุดท้ายคนนั้นก็เลยหายกลัวไปเองโดยไม่รู้ตัว ทำตัวง่ายๆ อยู่ไหนก็ได้ นอนไหนก็ได้ นอนคนเดียวก็ได้ นอนร่วมกับหมู่คณะก็ไม่เป็นไร สำหรับผู้มาใหม่ หลวงตาก็ต้องศึกษาและเรียนรู้แต่ละคนเหมือนกัน นิสสัยใจคอเป็นอย่างไร จากการพูดคุยหรือบางทีก็ให้ขับรตพาไปที่ไหน ก็จะได้เรียนรู้เขาจริงๆ บางคนเคยฝึกมาแล้วไปถึงวัดจะขอเก็บอารมณ์เลย ทำเป็นผู้รู้โดยหลวงตายังไม่สั่ง ท่านจะปล่อยเลยให้เรียนรู้เองไม่สนใจดูแลเท่าไรๆ แต่หากคนใดมาอยู่สักหน่อยให้พอรู้จักกันสัก ๒-๓ วันแล้วค่อยปรึกษาท่านเรื่องเก็บอารมณ์ ท่านก็จะให้ความสนใจดี บางช่วงมีคนมีชื่อเสียง หรือมีผู้หลักผู้ใหญ่มาปฏิบัติที่วัด ท่านจะให้การเอาใจใส่เหมือนกันทุกคน เคยได้ยินท่านพูดว่า "จะเป็นโผมาจากไสอาตมาจะบั้ง" (หลวงตาจะสั่งสอนทุกคนเหมือนกันหมด) มีอยู่ครั้งหนึ่งที่หลวงตาเทศน์ถึงอุบายในการสอนธรรมของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าท่านจะเลือกจะไปสอนใครก่อน

เช่น ไปสอนพระเจ้าพิมพิสาร แห่งกรุงราชคฤห์ หรือไปสอนชฎิลสามพี่น้อง ภูเขาไฟก่อนคนอื่น เพราะถ้าท่านเหล่านี้เข้าใจ คนอื่นๆ ก็จะตามมาเอง และหลวงตาได้เทศน์ต่อเรื่องการสอนคนให้ดับทุกข์ ท่านเล่าถึงนายโคบาล (ผู้เลี้ยงโค) การที่จะพาโคข้ามน้ำ ท่านถามพวกเร่ว่าจะเอาใครข้ามไปก่อน ? .. จะเอาพ่อ แม่ ลูก ตัวที่ตั้งครรภ์ ตัวแก่ ตัวหนุ่ม ตัวผู้ หรือตัวเมีย .. ท่านอาจารย์โคทม (รศ. ดร. โคทม อารียา) นั่งสร้างจิงหะฟิงอยู่ด้วย ท่านพูดขึ้นว่า "จะเอาโคตัวไหนไปก็ช่างเถอะ แต่อย่าลืมเอาโคตัวนี้ไปด้วยนะหลวงตา " ผู้เขียนไม่นึกว่าท่านจะมีอารมณ์ขัน เป็นกันเอง ในความไม่มีตัวตนของท่าน หลวงตาเคยเล่าถึงการปฏิบัติของท่านบ่อยๆ ว่าท่านมีความก้าวหน้าเรื่อยๆ ก็ขออนุโมทนาสาธุ.. หลวงตาเคยเปิด VCD การปฏิบัติธรรมของท่านที่หลวงตาบันทึกไว้ให้พวกเราดู ท่านเล่าว่าหลวงตาเคยว่าท่านเป็นประเภท "อินทรีย์อ่อน แก่สังขาร วิญญาณดำ" ท่านไม่โกรธกลับตั้งใจปฏิบัติขนาดถึงเวลารดมารับไปสนามบินยังนั่งสร้างจิงหะอยู่เลย ไม่ยอมหยุด มีอีกท่านหนึ่งเป็นระดับศาสตราจารย์ นายแพทย์ เคยปฏิบัติวิธีการอื่นมานาน หลวงตาจะให้ครูบาที่อ่อนที่สุดเป็นผู้ดูแล โดยไม่บอกว่าท่านเป็นใคร หรือบางทีจะให้เด็กผู้ชายตัวเล็กๆ ที่ปฏิบัติได้ดีไปเดินจงกรมเป็นเพื่อน บางทีเด็กก็จะเป็นคนให้สติผู้ใหญ่ก็มีเช่น "ลุงๆ นิวรรณ์เข้าแล้ว ให้เดินแรงๆ อย่างผมนี่ " ท่านอายุเล็กๆ เลยขยันปฏิบัติเอง จนเกิดปีติน้ำตาไหล ท่านได้มาเล่าให้หลวงตาฟังว่า "รู้ว่าที่ผ่านมา ทำเพื่อคนอื่นมาตลอด พึงได้ทำให้ตัวเองวันนี้ " เวลาสอบอารมณ์หมู่ บางทีก็สอบรวมเลขทั้งผู้ใหญ่ เด็ก ผู้เก่า ผู้ใหม่ ทำให้ผู้มาปฏิบัติได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน.

กล่าวโดยสรุปคือ การปฏิบัติตน การถือศีลอย่างจริงจังนั้นจะทำให้คนเราหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งหมด เนื่องจากศีลเป็นข้อห้ามเพื่อให้คนเราปฏิบัติให้อยู่ในศีลในธรรมเพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่ฆ่ากัน ไม่ลักขโมย ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่ผิดลูกผิดเมียใคร ให้ครอบครัวคนอื่นเขาแตกแยกจนก่อให้เกิดอาชญากรรม ไม่พูดโกหกเพื่อที่จะเอาดีเข้าตัว แต่ถ้าทำเช่นนั้นสุดท้ายตัวเราเองก็ต้องได้รับผลของการโกหก และไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สุรา ยาเสพติดทุกชนิดเนื่องจากจะทำให้นิสัยของตัวเองเปลี่ยนไป จากเดิมคนที่นิสัยดีอยู่แล้วก็เปลี่ยนไปเป็นคนละคน จากที่ไม่เคยพูดก็พูดมากขึ้น จนทำให้คนอื่นที่เขาได้ยินได้ฟังไม่ชอบก่อให้เกิดอาชญากรรมได้ด้วย

ดังนั้นถ้านักศึกษาทั้งหลายที่ได้เรียนรู้และเข้าใจถึงหลักธรรมคำสอนของบุคคลตัวอย่างดังกล่าวแล้วอาจารย์ผู้สอนจึงได้วัดผลสัมฤทธิ์ดังนี้

ตารางที่ ๑๑ ผลสัมฤทธิ์จากการใช้หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน เป็นบุคคลต้นแบบผู้ประพาศิลา ๕ ในการปลูกฝังเบญจศีล

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ผลสัมฤทธิ์
๑. นักศึกษามีความสำรวมกายวาจาและมีเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่นๆ	๔.๓๔	๐.๗๗	มาก
๒. นักศึกษามีสัมมาอาชีวะคือการแสวงหาทรัพย์โดยสุจริต	๔.๕๔	๐.๕๕	มากที่สุด
๓. นักศึกษามีความตระหนักถึงโทษของการพูดโกหกกว่าเป็นเหตุให้เข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องที่ได้ยินได้ฟังแต่หากพูดความจริงจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	๔.๒๓	๐.๕๓	มาก
๔. นักศึกษามีความซื่อสัตย์ต่อแฟนและมองเห็นโทษของการนอกใจเป็นเรื่องน่ารังเกียจ	๔.๓๗	๐.๗๘	มาก
๕. นักศึกษามีความเข้าใจโทษของการดื่มและเสพของมีนเมาจนขาดสติอันเป็นต้นเหตุแห่งการละเมิดศีลข้ออื่นๆ	๔.๕๒	๐.๕๕	มากที่สุด
๖. นักศึกษาสามารถนำความรู้จากบุคคลต้นแบบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	๔.๔๖	๐.๖๗	มาก
โดยรวม	๔.๔๑	๐.๗๓	มาก

จากตารางที่ ๑๑ ผลสัมฤทธิ์จากการใช้หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโนเป็นบุคคลต้นแบบผู้ประพาศิลา ๕ ในการปลูกฝังเบญจศีล พบว่านักศึกษามีสัมมาอาชีวะคือการแสวงหาทรัพย์โดยสุจริตมากที่สุด($\bar{X}= ๔.๕๔$) รองลงคือนักศึกษามีความเข้าใจโทษของการดื่มและเสพของมีนเมาจนขาดสติอันเป็นต้นเหตุแห่งการละเมิดศีลข้ออื่นๆ ($\bar{X}=๔.๕๒$ และนักศึกษามีความรู้จากบุคคลต้นแบบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X}= ๔.๔๖$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๒ ผลสัมฤทธิ์จากการใช้หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต เป็นบุคคลต้นแบบผู้ประพาศิ
๕ ในการปลูกฝังเบญจศีล

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	S.D.	ผลสัมฤทธิ์
๑. นักศึกษามีความสำรวมกายวาจาและมีเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่นๆ	๔.๒๘	๐.๘๕	มาก
๒. นักศึกษามีสัมมาอาชีวะคือการแสวงหาทรัพย์ โดยสุจริต	๔.๕๖	๐.๖๒	มากที่สุด
๓. นักศึกษามีความตระหนักถึงโทษของการพูด โกหกกว่าเป็นเหตุให้เข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องที่ ได้ยินได้ฟังแต่หากพูดความจริงจะเป็นประโยชน์ ต่อตนเองและผู้อื่น	๔.๖๖	๐.๕๕	มากที่สุด
๔. นักศึกษามีความซื่อสัตย์ต่อแฟนและมองเห็น โทษของการนอกใจเป็นเรื่องน่ารังเกียจ	๔.๖๕	๐.๕๘	มากที่สุด
๕. นักศึกษามีความเข้าใจโทษของการดื่มและเสพ ของมีนเมาจนขาดสติอันเป็นต้นเหตุแห่งการ ละเมิดศีลข้ออื่นๆ	๔.๕๖	๐.๖๕	มากที่สุด
๖. นักศึกษาสามารถนำความรู้จากบุคคลต้นแบบ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	๔.๖๐	๐.๕๓	มากที่สุด
โดยรวม	๔.๕๖	๐.๖๖	มากที่สุด

จากตารางที่ ๑๒ ผลสัมฤทธิ์จากการใช้หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต เป็นบุคคลต้นแบบผู้ประพาศิ
๕ ในการปลูกฝังเบญจศีลพบว่า นักศึกษามีความตระหนักถึงโทษของการพูดโกหกกว่าเป็นเหตุ
ให้เข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องที่ได้ยินได้ฟังแต่หากพูดความจริงจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น
มากที่สุด ($\bar{X}=4.66$) รองลงมานักศึกษามีความซื่อสัตย์ต่อแฟนและมองเห็นโทษของการนอกใจเป็น
เรื่องน่ารังเกียจ ($\bar{X} = 4.65$) และนักศึกษามีความสามารถนำความรู้จากบุคคลต้นแบบไปใช้
ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X}=4.60$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๓ ผลสัมฤทธิ์จากการใช้พระอาจารย์สมภพ โชติปัญโญ เป็นบุคคลต้นแบบผู้ประพาศิลา ๕ ในการปลูกฝังเบญจศีล

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$)	S.D.	ผลสัมฤทธิ์
๑. นักศึกษามีความสำรวมกายวาจาและมีเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่นๆ	๔.๔๓	๐.๓๕	มาก
๒. นักศึกษามีสัมมาอาชีพะคือการแสวงหาทรัพย์โดยสุจริต	๔.๒๖	๐.๘๓	มาก
๓. นักศึกษามีความตระหนักถึงโทษของการพูดโกหกว่าเป็นเหตุให้เข้าใจคลาดเคลื่อนในเรื่องที่ได้ยินได้ฟังแต่หากพูดความจริงจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	๔.๓๕	๐.๓๓	มาก
๔. นักศึกษามีความซื่อสัตย์ต่อแฟนและมองเห็นโทษของการนอกใจเป็นเรื่องน่ารังเกียจ	๔.๕๘	๐.๖๓	มากที่สุด
๕. นักศึกษามีความเข้าใจโทษของการดื่มและเสพของมึนเมาจนขาดสติอันเป็นต้นเหตุแห่งการละเมิดศีลข้ออื่นๆ	๔.๖๓	๐.๕๕	มากที่สุด
๖. นักศึกษาสามารถนำความรู้จากบุคคลต้นแบบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	๔.๕๑	๐.๘๖	มากที่สุด
โดยรวม	๔.๔๓	๐.๓๓	มากที่สุด

จากตารางที่ ๑๓ ผลสัมฤทธิ์จากการใช้พระอาจารย์สมภพ โชติปัญโญ เป็นบุคคลต้นแบบผู้ประพาศิลา ๕ ในการปลูกฝังเบญจศีล พบว่านักศึกษามีความเข้าใจโทษของการดื่มและเสพของมึนเมาจนขาดสติอันเป็นต้นเหตุแห่งการละเมิดศีลข้ออื่นๆ มากสุด ($\bar{X} = ๔.๖๓$) รองลงมานักศึกษามีความซื่อสัตย์ต่อแฟนและมองเห็นโทษของการนอกใจเป็นเรื่องน่ารังเกียจ ($\bar{X} = ๔.๕๘$) และนักศึกษามีสามารถนำความรู้จากบุคคลต้นแบบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = ๔.๕๑$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๔ ผลสัมฤทธิ์จากการใช้หลวงดาสุริยา มหาปัญญา เป็นบุคคลต้นแบบผู้ประพฤติ
ศีล ๕ ในการปลูกฝังเบญจศีล

ประเด็น	เฉลี่ย($\bar{X}$)	S.D.	ผลสัมฤทธิ์
๑. นักศึกษามีความสำรวมกายวาจาและมีเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์อื่นๆ	๔.๔๑	๐.๘๒	มาก
๒. นักศึกษามีสัมมาอาชีวะคือการแสวงหา ทรัพย์โดยสุจริต	๔.๒๖	๐.๕๓	มาก
๓. นักศึกษามีความตระหนักถึงโทษของการ พูดโกหกกว่าเป็นเหตุให้เข้าใจคลาดเคลื่อนใน เรื่องที่ได้ยินได้ฟังแต่หากพูดความจริงจะเป็น ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น	๔.๔๔	๐.๘๑	มาก
๔. นักศึกษามีความซื่อสัตย์ต่อแฟนและมองเห็น โทษของการนอกใจเป็นเรื่องน่ารังเกียจ	๔.๔๘	๐.๘๘	มาก
๕. นักศึกษามีความเข้าใจโทษของการดื่มและ เสพของมึนเมาจนขาดสติอันเป็นต้นเหตุแห่ง การละเมิดศีลข้ออื่นๆ	๔.๕๕	๐.๖๗	มากที่สุด
๖. นักศึกษาสามารถนำความรู้จากบุคคล ต้นแบบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	๔.๔๖	๐.๗๓	มาก
โดยรวม	๔.๔๖	๐.๘๑	มาก

จากตารางที่ ๑๔ ผลสัมฤทธิ์จากการใช้หลวงดาสุริยา มหาปัญญา เป็นบุคคลต้นแบบผู้
ประพฤติ ศีล ๕ ในการปลูกฝังเบญจศีลมากที่สุด ($\bar{X}$ = ๔.๕๕) รองลงมานักศึกษามีความซื่อสัตย์ต่อ
แฟนและมองเห็นโทษของการนอกใจเป็นเรื่องน่ารังเกียจ ($\bar{X}$ = ๔.๔๘) และนักศึกษามีความรู้จากบุคคลต้นแบบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X}$ = ๔.๔๖) ตามลำดับ

สรุปผลสัมฤทธิ์จากการใช้บุคคลต้นแบบผู้ประพฤติศีล ๕ ในการปลูกฝังเบญจศีลพบว่า
พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต เป็นบุคคลต้นแบบมากที่สุด ($\bar{X}$ = ๔.๕๗) รองลงมาพระอาจารย์สัมภ
โชติปัญญา ($\bar{X}$ = ๔.๔๗) และหลวงดาสุริยา มหาปัญญา ($\bar{X}$ = ๔.๔๔) และ ($\bar{X}$ = ๔.๔๑ ตามลำดับ